

การพัฒนาชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี “ขิม” สำหรับวงดนตรีไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

**The Development of the Music Program Unit for Prathomsuksa 4
Students to Perform Khim in the Classical Thai Orchestra at
Bamroongsitsuksa School, Sattahip District, Chonburi Province**

สุรรัตน์ ประทุมแก้ว*

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง “การพัฒนาชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี “ขิม” สำหรับวงดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี “ขิม” สำหรับวงดนตรีไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา อ. สัตหีบ จ. ชลบุรี 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ การปฏิบัติดนตรี “ขิม” สำหรับวงดนตรีไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งคัดเลือกจากความสนใจของนักเรียน จำนวนทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี “ขิม” สำหรับวงดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยชุดฝึกทักษะ แบบทดสอบและแบบประเมินพฤติกรรม จำนวน 7 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาประสิทธิภาพของชุดการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ผลการศึกษา พบว่า ชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี “ขิม” สำหรับวงดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีประสิทธิภาพ 88.09/83.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถนำมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติทักษะดนตรี “ขิม” สำหรับวงดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

คำสำคัญ : ชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรีขิม

Abstract

The purposes of the study on the development of the music program units for Prathomsuksa 4 students to perform Khim in the classical Thai orchestra at Bamroongsitsuksa School, Sattahip District, Chonburi Province were: 1) to construct the music program units for Prathomsuksa 4

---

* นักศึกษาปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรี (ดนตรีศึกษา) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

students to perform Khim in the classical Thai orchestra at Bamroongsitsuksa School, Sattahip District, Chonburi Province, and 2) to find out the efficiency of the music program unit for Prathomsuksa 4 students to perform Khim in the classical Thai orchestra at Bamroongsitsuksa School, Sattahip District Chonburi Province.

This experimental study was carried out with 12 samples who were the students in Prathomsuksa 4 students at Bamroongsitsuksa School, Sattahip District, Chonburi Province. The samples were selected on basis of their interest and willingness to participate in the study. The instruments were 7 music program units for Prathomsuksa 4 students to perform Khim in the classical Thai orchestra. Each unit was composed of the skill training set, test and behavioral evaluation checklist. The data was analyzed by means of the percentage and the standard deviation. The instructional media efficiency calculating method was the 80/80 standard.

The result of the study showed that efficiency of the training program unit for performing Khim in the classical Thai orchestra was 88.09/83.33 higher than the standard. The implication was that this training program unit could be certainly used as a supplementary media in learning and teaching Prathomsuksa 4 students to perform Khim in the classical Thai orchestra at Bamroongsitsuksa School, Sattahip District, Chonburi Province.

Keyword : Khim teaching skill

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีไทยเป็นมรดกอันล้ำค่าทางวัฒนธรรมของไทยเราที่เกิดขึ้นจากการสะสมภูมิปัญญาของคนโบราณที่สร้างขึ้นเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่น่าภูมิใจยิ่งมีความประณีตที่ละเอียดอ่อนจนเกิดเป็นความงามที่จัดได้ว่ามีสุนทรีย์และมีโครงสร้างและระเบียบแบบแผนเป็นของตนเองจึงควรที่จะช่วยกันอนุรักษ์ไว้ด้วยการถ่ายทอด เผยแพร่ให้แก่เยาวชนและผู้ที่มีใจรักดนตรีไทย ซึ่งในอดีตวิชาดนตรีไทยมีการสืบทอดในเชิงวิธีการเรียนการสอนการฝึกหัดโดยวิธีการท่องจำโดยใช้สมาธิมีความอดทนเป็นที่ตั้ง ทำให้วิชาดนตรีไทยยากมากจึงทำให้ไม่ถูกถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องและเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการเรียนการสอนโดยวิธีจดจำ บอกลำให้จำ ทำให้ดูแล้วทำตามจำแบบ (ครูพักลักจำ) ต่อมาเมื่อมีการจัดการศึกษาอย่างมีระบบ สถานศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเริ่มเข้ามามีบทบาทส่งเสริมให้มีความรู้และนำไปพัฒนาให้ดีขึ้น

สังัด ภูเขาทอง. (2532:20) กล่าวว่า การที่จะศึกษาดนตรีไทยให้ถึงจุดของวิชาการพบว่าดนตรีไทยก็เปรียบเหมือนกระจกที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมไทย ค่านิยม พฤติกรรม รวมทั้งจารีตประเพณีอันเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยในอดีตได้อย่างดี ทำให้พบปัญหาที่ว่าสภาพของดนตรีไทยในปัจจุบันจึงมีแต่ทรงกับทรุดทำให้คนบางคนมองเห็นว่าเรารักษาดนตรีไทยไว้ไม่ได้เราบรรเลงดนตรีไทยหรือมีการสั่งสอนฝึกหัดดนตรีไทยก็คล้ายกับว่าเรารักษาของเก่าในพิพิธภัณฑ์ชิ้นหนึ่งไม่ให้มันหายไปเท่านั้นแทนที่จะทำให้มันดีขึ้นจริงอยู่แม้ว่าเราจะพบอุปสรรคต่างๆ ในด้านการศึกษาของดนตรีไทยในอดีตเช่น เราหาข้อมูลที่เป็นเอกสารไม่ได้เพราะเราไม่นิยมการใช้โน้ตบันทึก

เราจะส่งเสริมดนตรีไทยกันอย่างไรเพื่อให้ดนตรีไทยกลับมาสู่ความนิยมและเพื่อปลูกสำนึกของคนไทยในความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้วิชาดนตรีอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ แต่ในสภาพเป็นจริงก็ยังมีปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็น

วัสดุ อุปกรณ์และบุคลากรเพื่อทำการสอน ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสทำความเข้าใจตลอดจนการฝึกฝนให้ตระหนักในคุณค่าของดนตรีไทยจึงควรจัดปัจจัยที่ขาดไป ให้ได้มาบรรเทาปัญหาอุปสรรคได้ ในโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไป จะมีเครื่องดนตรีที่เป็นวงเครื่องสายวงเล็กซึ่งประกอบด้วย จะเข้ ซอด้วง ซอด้วง ซอด้วงเพียงอย่างเดียวและมีเครื่องประกอบจังหวะ เช่น กลองแขก โทน-รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ กรับและซิม ซึ่งซิมไม่ได้จัดอยู่ในวงเครื่องสายแต่เป็นเครื่องผสมเรียกว่า วงเครื่องสายผสมซิม แต่นักเรียนส่วนใหญ่นิยมที่จะเล่นเครื่องดนตรีซิม ซึ่งซิมช่วยให้เพลงไทยเป็นที่รู้จักในเยาวชนคนรุ่นใหม่ด้วยการเล่นดนตรีซิม (ซึ่งกระแสส่วนหนึ่งมาจากภาพยนตร์และละครคู่กรรม) ซิมเดิมเป็นเครื่องดนตรีจีน บรรเลงโดยการตี ไทยรับเข้ามาผสมในวงดนตรีไทยประเภทวงเครื่องสายเมื่อราวรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยนั้นมักนำเอาเครื่องดนตรีของต่างชาติเข้ามาบรรเลงผสมกับเครื่องดนตรีของไทย ได้แก่ ซิม ออร์แกน ไวโอลิน และแอ็คคอร์ดเตียน สำหรับซิมจะได้รับความนิยมมากกว่าเครื่องดนตรีอื่นๆ ซึ่งเป็นที่นิยมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ได้มีการดัดแปลง ปรับปรุง วิธีการบรรเลงเสียใหม่จนเป็นแบบเฉพาะของไทยเอง เรียกว่า วงเครื่องสายผสมซิม

ในปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จากการสำรวจพบว่าโรงเรียนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมให้เด็กได้มีความรู้ ความสามารถในการเรียนดนตรี ก็คือครูผู้สอนดนตรีไทย ซึ่งยังไม่ได้การสนับสนุนจากทางรัฐบาลให้มีความพร้อมอย่างเพียงพอและพบว่าปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เวลาเรียนที่กำหนดให้ไม่เพียงพอในการฝึกทักษะทางดนตรี ครูผู้สอนขาดแรงจูงใจที่ฝึกซ้อม ตลอดจนอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับเครื่องดนตรีตามโครงการแต่ไม่มีครูผู้สอนต้องจ้างครูพิเศษจากที่อื่นมาสอน บางโรงเรียนไม่มีงบประมาณที่จะจ้างครูมาสอนก็เก็บเครื่องดนตรีไว้โดยไม่มีการสอนดนตรีไทยจึงก่อให้เกิดความสูญเสียบงบประมาณแผ่นดิน

จากสภาพการและปัญหาดังกล่าว ประกอบกับผู้วิจัยเป็นครูสอนดนตรีไทยและนาฏศิลป์มีโอกาสได้รับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการเรียนการสอนดนตรีไทย ซึ่งผู้วิจัยได้เป็นวิทยากรทำการสอนดนตรีไทยให้กับโรงเรียนในระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 แห่งและโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยพบว่ายังมีโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกหลายแห่งที่ยังขาดครูผู้สอนดนตรีไทยอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะฝึกฝนให้นักเรียนประถมศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการปฏิบัติดนตรีไทยโดยวิธีฝึกฝนจาก ชุดฝึกทักษะด้วยตนเองตามลำดับขั้นตอน ตามวิธีการจากการฝึกทักษะในการปฏิบัติดนตรี "ซิม" สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งน่าจะช่วยเป็นการแก้ปัญหาครูมีความสามารถไม่เพียงพอหรือมีน้อยได้เป็นอย่างดี คือ จะใช้ฝึกฝนในเวลาและนอกเวลาเรียนได้ เป็นการฝึกให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติดนตรี "ซิม"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี "ซิม" สำหรับวงดนตรีไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา อ. สัตหีบ จ. ชลบุรี
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ การปฏิบัติดนตรี "ซิม" สำหรับวงดนตรีไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา อ. สัตหีบ จ. ชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการสร้างชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี "ซิม" สำหรับวงดนตรีไทย นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา อำเภอสามโก้ จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นการศึกษาเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองดังนี้

1. แผนแบบทดลอง
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การหาคุณภาพของชุดฝึก
5. สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของชุดฝึก

สรุป อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ การปฏิบัติดนตรี "ซิม" สำหรับวงดนตรีไทยในระดับประถมศึกษา โรงเรียนบำรุงศิษย์ศึกษา อำเภอสามโก้ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. การใช้ชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี "ซิม" ที่สร้างขึ้น พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติดนตรี "ซิม" ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เป็นเพราะเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ คือ

1.1 ชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี "ซิม" สร้างขึ้นโดยอาศัยขั้นตอนการออกแบบการสอนอย่างมีระบบ เป็นการออกแบบการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมีขั้นตอนกระบวนการสร้างโดยนำเอาองค์ประกอบของการออกแบบการสอนมาสร้างชุดฝึก นับได้ว่าเป็นการออกแบบที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลักและพยายามที่จะพัฒนาผู้เล่นเป็นรายบุคคล

1.2 กิจกรรมการฝึก จะเป็นการฝึกด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌูริทซ์ สุธจิตต์ (2534ข. : 72) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีควรเป็นไปในรูปประสบการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมปฏิบัติด้วยตนเอง (Active Participation) ชุดฝึกในแต่ละชุดมีรูปภาพประกอบการฝึก ซึ่งมองเห็นชัดเจน มีสีสันสวยงาม สามารถฝึกปฏิบัติตามได้ ส่งผลให้นักเรียนสามารถฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร ปิตฝ่าย (2537 : 91) ที่กล่าวว่า ครูสามารถนำรูปภาพไปใช้เป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพราะนักเรียนชอบรูปภาพ ก็ย่อมเรียนรู้ได้จากสิ่งที่เขาชอบ

1.3 กิจกรรมการฝึกเป็นไปตามลำดับขั้นตอน กล่าวคือ ชุดฝึกที่สร้างขึ้นได้นำมาจัดเรียงเรียงเนื้อหาจากง่ายไปหายากให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสังต์ อุทรานันท์ (2527 : 175) ที่กล่าวว่า ลำดับที่นิยมที่ใช้ในการจัดเนื้อหา คือ จัดเนื้อหาจากง่ายไปหายาก

1.4 ในการฝึกแต่ละครั้งมีครูคอยให้กำลังใจ คอยเสริมแรงและให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนเกิดปัญหา ซึ่งทำให้นักเรียนมีความรู้สึกมั่นใจในการฝึกและประสบผลสำเร็จในการฝึกปฏิบัติ "ซิม" ในที่สุด

1.5 การประเมินผลหลังการฝึกในแต่ละชุดฝึกเพื่อให้นักเรียนทราบว่าตนเองมีสิ่งใดที่ต้องแก้ไขและสิ่งใดที่ตนเองทำได้ ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาตนเองและทราบความก้าวหน้าในการปฏิบัติ "ซิม" ด้วย

1.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกแต่ละชุดนั้นใช้ชุดฝึกละ 60 นาที นั้นนานพอที่จะไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่ามีเวลาเป็นตัวกำหนดในการปฏิบัติ ไม่ทำให้นักเรียนเกิดความกังวลใจ เพราะการปฏิบัติดนตรีได้ดีขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้นักเรียนปฏิบัติ "ซิม" ได้ตามความพอใจและสามารถปฏิบัติ "ซิม" ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ฌูริทซ์ สุธจิตต์ (2534ข. : 72) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความพร้อมของ

ผู้เรียนจึงควรมีแนวโน้มออกมาในรูปของการให้โอกาสผู้เรียนแต่ละคนตอบสนองประสบการณ์การเรียนการสอนที่จัดไว้อย่างเสรี เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกตามความพร้อมและความสามารถที่มีอยู่

2. ผลจากการวิเคราะห์การใช้ชุดฝึกทักษะการปฏิบัติดนตรี "ซิม" สำหรับวงดนตรีไทยในระดับประถมศึกษา แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรี "ซิม" ทั้งในด้านความรู้และการปฏิบัติ แต่ว่ากิจกรรมบางอย่างนักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมบางอย่างในการสอนดนตรีจำเป็นต้องได้รับการถ่ายทอดจากครูผู้สอนโดยตรง คือ การตีกรอ การตีสะบัด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌูริทซ์ สุธจิตต์ (2534ข. : 73) ที่กล่าวว่า กิจกรรมต่างๆที่ครูจัดขึ้นควรนำไปสู่การเรียนรู้ที่มุ่งหวังไว้และบทบาทของครูในขณะกิจกรรมดำเนินอยู่ คือ ช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังไว้ ดังนั้นเมื่อนักเรียนไม่สามารถฝึกกิจกรรมได้ด้วยตนเองและนักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมบางอย่างที่กล่าวมา ครูจึงต้องให้ความช่วยเหลือ แก้ไข สาธิตให้ดู ตามสภาพความพร้อมในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล เพราะนักเรียนอาจมีความพร้อมในเรื่องต่างๆไม่เท่ากัน เพราะความพร้อมเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล แม้ผู้เรียนจะอยู่ในชั้นเดียวกัน อาจมีความพร้อมในเรื่องต่างๆไม่เท่ากัน ดังนั้น ความรับผิดชอบของครูดนตรีจะต้องจัดกิจกรรมให้มีหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนมีระดับความพร้อมเท่าเทียมหรือเสมอกัน ถ้าครูดนตรีมีได้คำนึงถึงสภาพความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนอาจไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์ที่จัดให้ยากเกินความสามารถของผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเหนื่อยหน่ายและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาดนตรีในที่สุด

3. ผลจากการสังเกตความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนที่แสดงออกในขณะที่ฝึกด้วยชุดฝึกจำแนกได้ดังนี้

3.1 ผลจากการสังเกตความสามารถด้านเนื้อหาดนตรี ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ "ซิม" การตีกรอ การตีสะบัด การอ่านโน้ตเพลงไทยและการปฏิบัติซิมในบทเพลงสร้อยสนัตต์ 2 ชั้น นักเรียนให้ความสนใจมีความตั้งใจและความกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม มากที่สุด คือ การนับอัตราจังหวะและการตีกรอ อาจเป็นเพราะก่อนฝึกนักเรียนได้ฟังกิจกรรมเหล่านี้จากแถบบันทึกเสียงและได้ปฏิบัติตามดังนั้นในการสอนดนตรีถ้าให้นักเรียนได้มีโอกาสฟังซ้ำหลายๆ ครั้งจนจำได้และปฏิบัติตามได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุภวัฒน์ ชื่นชอบ (2525 : 13) ที่กล่าวว่า จังหวะเป็นพื้นฐานที่จำเป็นมากสำหรับเพลงไทย ผู้ขับร้องจะต้องปฏิบัติตามจังหวะที่กำหนดไว้ในแต่ละเพลงและต้องแม่นยำในการเคาะจังหวะให้สม่ำเสมอโดยใช้นิ้วมือหรือเท้าเคลื่อนไหวเป็นสัญญาณเพื่อไม่ให้เกิดการหลงจังหวะได้ กิจกรรมการตีกรอเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีความตั้งใจในการฝึกมาก แต่นักเรียนก็ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง อาจเป็นเพราะกิจกรรมนี้ยากเกินไปสำหรับเด็ก อีกประการหนึ่งภาพสำหรับการตีกรอไม่สามารถสื่อให้เห็นลักษณะของการตีกรอได้จึงต้องสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างหรือไม่ก็จับมือเล่นดังนั้น กิจกรรมนี้ควรต้องใช้เวลาในการฝึกและขึ้นอยู่กับความพร้อมในการเคลื่อนไหวของนักเรียนด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในการฝึกซ้อมการตีซิม บางกิจกรรมครูผู้สอนจะต้องให้การเอาใจใส่และคอยแก้ปัญหาให้การที่จะให้นักเรียนฝึกได้ด้วยตนเองทั้งหมดนั้นเป็นไปได้ยาก ในการฝึกหัดดนตรีไทยควรฝึกฝนอย่างจริงจังและตั้งใจ เด็กควรได้รับการเอาใจใส่จากครูผู้สอนเพื่อที่เขาตั้งใจฝึกฝน กระตุ้นให้เกิดความพยายาม คอยเอาใจใส่ติดตามให้เกิดความมุ่งมั่น ไม่ควรคาดหวังจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าเป็นของยากเกินความพยายาม

3.2 จากการสังเกตความสามารถด้านทักษะทางดนตรี นักเรียนทุกคนมีทักษะทางดนตรี ซึ่งประกอบด้วยทักษะเกี่ยวกับจังหวะ ทำนอง ทำทาง ความชัดเจนและความสม่ำเสมอ ความไพเราะ คะแนนที่ได้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการฝึกการเล่นดนตรีจนเกิดทักษะจะต้องใช้ระยะเวลาฝึกซ้อมมาก สอดคล้องกับ สนั่น มีชั้นหมาก (2534:77) ที่กล่าวถึงการฝึกหัดดนตรีจำเป็นต้องฝึกเป็นประจำและทำอย่างต่อเนื่อง เพราะดนตรีเป็นศิลปะที่ต้องอาศัยทักษะความชำนาญจึงจะสามารถสร้างผลงานให้ประณีตและงดงาม และสอดคล้องกับ ฌูริทซ์ สุธจิตต์ (2534ก. : 9) ที่กล่าวว่า การเล่นดนตรีต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมมากเพื่อให้มีทักษะในการเล่นดนตรี

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น ดังนั้นน่าจะได้ทำการศึกษาในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อศึกษาและพัฒนาทักษะการปฏิบัติดนตรี ขิม ของผู้เรียนให้พัฒนามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการทำวิจัยหาเทคนิควิธีการสอนการปฏิบัติ ขิม เพื่อพัฒนาการสอนให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2534). *กิจกรรมดนตรีสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____. (2534). *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพฯ : หน่วยเอกสารคำสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____. (2536). *พฤติกรรมการสอนดนตรี*. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประภัสสร ปิตฝ่าย. (2537). *ผลการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการพูดคำที่มีพยัญชนะต้น ด บ ผ ฟ ร สำหรับนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่พูดภาษาไทยใหญ่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศุภวัฒน์ ชื่นชอบ. (2525). *แนวการขับร้องเพลงไทย สำหรับชั้นประถมศึกษา*. เชียงใหม่ : ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สังัด ภูเขาทอง. (2532). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ : ด็อกเตอร์แซ็ก
- สังัด อุทรานันท์. (2527). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : วงเดือน